

9. Черкашина Т.В. Новий План рахунків у державному секторі як фактор реформування бухгалтерського обліку. Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції: Міжнарод наук.-практ. конф., присвячена 70-річчю обліково-економіч. факультету ОНЕУ. 25 травня 2017 р.: тези допов. Одеса, 2017. С. 102–104.

10. Китайчук Т. Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі: проблеми в перехідному періоді. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 7. С. 112.

УДК 336.14

Бородіна Оксана Анатоліївна,
к.н. державного управління, докторантка,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: АКТУАЛЬНІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ

Децентралізація фінансової системи є одним з ключових чинників раціональності розподілу та використання бюджету, а також, високої ефективності надання суспільних послуг.

Субрегіональний рівень районів, як новий для територіального поділу влади в Україні, буде заслуговувати окремої уваги, до того ж в умовах формування багаторівневої економіки він сам стає багаторівневою структурою. В той же час, постають питання оптимальної збалансованої та такої, що не суперечить нормативно-законодавчій базі взаємодії, оптимального розподілу бюджетних коштів між суб'єктами бюджетного процесу всередині району. Тобто, фінансового забезпечення місцевого самоврядування в умовах бюджетної децентралізації [1].

Але, крім об'єктивних переваг і вигод децентралізації, впровадження фіскальної децентралізації неможливе без потенційних ризиків та недоліків. Наприклад, обмеженість податків на низовому рівні, створення інших місцевих доходів – тільки через самооподаткування, наприклад, у Польщі – це референдум. Тому важливо чітко їх розуміти так, щоб визначити певні гарантії та виробити превентивні заходи.

Посилення спроможності громади дієвим чином впливати на суттєві характеристики якості свого життя – основа сталого розвитку громади на засадах інклюзивності. В той же час, в Україні, на жаль, неофіційно реформа АТУ звелася до цілей укрупнення районів та населених пунктів, зменшення адміністративно-територіальних одиниць, до передачі на баланс місцевих органів влади всієї соціальної сфери, наприклад, медицини та освіти. Але ж, з утворенням великих районів можна позбутися міжрайонних та надрайонних утворень [2].

Важливість місцевого самоврядування у політичній системі будь-якого суспільства визначається тим, що це найбільш близька до населення гілка влади. Водночас, ефективна система організації міжбюджетних відносин повинна ґрунтуватися на чіткому розмежуванні прибуткових і видаткових повноважень, гарантувати, що всі рівні уряду наділені достатніми джерелами доходів, або повноваженнями щодо їх знаходження для виконання покладених на них функцій.

Отже, існує низка проблем, які потрібно вирішити для того, щоб реформа була остаточно завершена. Адже неврегульована низка нагальних для вирішення питань робить кроки реформування незавершеними та значно знижує мотивацію на місцях.

Подальшого вирішення потребує питання фінансово-бюджетних інструментів процесу децентралізації для модернізації економіки та сталого розвитку України в умовах децентралізації. Зокрема, на субрегіональному рівні. Адже, укрупнені райони є певними проміжними субрегіональними структурами із відсутністю прямих зв'язків з держбюджетом та крайнім браком коштів навіть на власні повноваження.

Шляхи вирішення – або разові субвенції з державного бюджету, або трансферти на райраду з облради. В той же час, вважаємо за доцільне запропонувати для досягнення позитивного ефекту організації роботи органів державної влади на усіх рівнях територіальної організації влади, використання можливості застосування позитивного ефекту зовнішніх екстерналій. Коли ефективна робота органу публічної влади досягається від синергії роботи двох суб'єктів, з характерними функціями та спектром прав і повноважень.

Показовим у цьому сенсі є досвід закордонних країн. Органи місцевого самоврядування багатьох зарубіжних країн мають право утворювати позабюджетні фінансові фонди. Ці фонди мають цільовий характер і створюються з метою вирішення конкретних економічних та соціальних проблем. Місцеві громади можуть утворювати резервні, страхові, гарантійні та амортизаційні фонди.

За своїм статусом регіональний небюджетний фонд є, як правило, трастом, який, крім того, включає до свого складу інвестиційну корпорацію. Трастовий характер фондів дозволяє збільшувати сконцентрований у них капітал.

В той же час, з метою фінансування інвестицій створюються муніципальні амортизаційні фонди. Такі фонди формуються за рахунок амортизаційних відрахувань муніципальних підприємств і є організаційною формою концентрації фінансових ресурсів для оновлення обладнання в муніципальному секторі економіки.

Враховуючи закордонний досвід, а також, задля реалізації ефективного стратегування економічного розвитку, реального втілення в життя заходів стратегічного рівня, пропонується створення мережі Фондів регіонального розвитку, з інвестиційними Корпораціями випереджаючого розвитку, з

одночасним внесенням змін до відповідної нормативної бази [3]. Таким чином соціально-економічну матрицю що забезпечить збалансований розвиток старих, або базових, та нових інститутів влади, що створить передумови для відновлення дієвості державної регуляторної політики у регіональній сфері та, врешті решт, призведе до оздоровлення інституціонального середовища в Україні.

Механізм наповнення Фондів – процентні податкові надходження з бюджетів відповідних територіальних одиниць за комплексно-прогресивною ставкою. Тобто у регіона/громади мають бути наявні стимули до збільшення показників економічного розвитку, перешкоджанню тінізації економіки для забезпечення більших показників надходжень у Фонди розвитку, і відповідно, фінансування проєктів.

Враховуючи польський досвід, а також, кореляцію АТУ України з моделлю Польщі, можна зазначити можливість передбачення:

- внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики», де правове регулювання відповідних бюджетних фондів (виробничого, інноваційного, соціального розвитку) було б складовою бюджетів відповідних рівнів, а в перехідних положеннях до закону містились зміни до Бюджетного кодексу України, зокрема щодо вказаних фондів, який є складовою частиною спеціального фонду бюджетів відповідних рівнів та має постійне багаторічне бюджетне призначення,

- з урахуванням співвідношення між категоріями доходів адміністративних одиниць, очевидним є той факт, що максимальною для фінансування позабюджетних фондів може бути частка бюджетів громад, середньою за розміром – місцевого та субрегіонального рівня, нарешті, мінімальною – обласного рівня, відповідно до обсягів власних доходів та податкових надходжень.

Слід зазначити, що

- 1) Пропоновані Фонди регіонального розвитку поєднують дві тенденції – національну з отримання коштів для розвитку через відповідну державну інституцію та європейську – отримання фінансування шляхом відповідного Фонду;

- 2) Корпорація випереджаючого розвитку є інститутом фінансового сприяння регіональному розвитку на засадах смарт-спеціалізації та Корпорація може відігравати роль керуючої компанії, управляти розвитком території, на якій установлено особливий режим здійснення підприємницької діяльності.

І в цьому сенсі, в якості законодавчої ініціативи, було зареєстровано законопроект «Про створення та функціонування вільної економічної зони «Донбас» (№1093) [4]. Ініціатива передбачала:

- пільговий режим оподаткування (з 0-ю ставкою) прибутку окремих новостворених підприємств;

- для забезпечення реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм територіальних громад сіл, селищ і міст Донецької та Луганської областей в доходи їх бюджетів, які враховуються при визначенні обсягу

міжбюджетних трансфертів, належать податкові надходження по загальнодержавних податків і зборів, визначених у статті 9 Податкового кодексу України, крім ПДВ;

- пільговий режим сплати єдиного внеску (з 0-ю ставкою) платниками, які перебувають на обліку в органах доходів і зборів, розташованих на території вільної економічної зони «Донбас»;

- мультивалютний режим, за яким для оплати вартості товарів (робіт, послуг).

Разом з цим законопроектом, нардепи подали зміни до Податкового, Митного і Бюджетного кодексів. Весь цей пакет парламент ще не розглядав.

Планований ефект від діяльності Корпорації наочно демонструє економетричний ефект з прикладу Е. Малінво, коли проводиться управління змінами у рівні інвестицій в залежності від прибутку, причому отримується кейнсіанський результат – стійка рівновага в умовах економічних негараздів.

Список використаних джерел:

1. *Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія / за ред. В. І. Ляшенка, О. В. Прокопенка, В. А. Омеляненко. НАН України, Ін-т ек-ки пром-сті. Київ, 2019. 327 с.*

2. *Бородіна О.А. Актуальні питання реформи децентралізації та адміністративно-територіального устрою / О.А. Бородіна // Вісник економічної науки України: науковий журнал. – Київ: ІЕП НАН України. - №1, 2021.*

3. *Інноваційне Придніпров'я: гра на випередження: монографія / О.І. Амоша, Ю.С. Залознова, С.В. Іванов, В.І. Ляшенко, І.Ю. Підоричева та ін.; за заг. ред. В.І. Ляшенка (заг. ред.) / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, Дніпро, 2021. 286 с.*

4. *Проект Закону України «Про створення та функціонування вільної економічної зони «Донбас» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66348*

УДК 657

Герасименко Ольга Миколаївна,

к. е. н., старший викладач кафедри податкової політики,

Університет державної фіскальної служби України,

м. Ірпінь, Україна

АКТИВИ СПАДЩИНИ: ЧИ ПОТРІБНІ ЗМІНИ ДО НП(С)БО ДС?

Важливою подією для Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (англ. Standards International Public Sector Accounting Standards Board, далі – IPSASB) в 2021 р. стало узагальнення роботи над проектом «Спадщина» (англ. – Heritage). Загалом, ще з моменту прийняття у 2001 р. міжнародного стандарту бухгалтерського обліку для державного сектору 17 «Основні засоби» (англ. IPSAS 17 «Property, plant and equipment», далі - IPSAS 17) [8] IPSASB визнала, що активи спадщини потребують